

ПАРИЗЬКА КОМУНА.

18. березня пролетарі згадують великих борців за визволення трудящих, героїв і мучеників визвольної справи пролетаріату. Сум огортає серія робітників при згадці про трагічну долю паризьких комуністів, але разом із тим вони підшукують, згадуючи, як 55 років тому робітники Парижу героїчно-непохитно, до останньої хвилини свого життя боролися своєю свободою.

18. березня буржуазія ще з більшою ненавистю буде обрихувати пам'ять пролетарських героїв. Вона злісно казатиме, що комуністи ці були розбійниками, грабниками, вбивцями. Буржуазна преса, буржуазні письменники й учні пишуть, що доба Паризької Комуні — була добою безглузлого безладдя й варварства.

Який же це день, що його по-різному згадують дві класи? Чим була й як повстала Паризька Комуні? Чого навчав нас цей світла й блискуча сторінка з історії боротьби праці з капіталом?

Паризька Комуні повстала 18. березня 1871 р. Це був перший виступ робітників, які боролися проти своїх гнобителів. Це була перша спроба встановити диктатуру пролетаріату, який уперше показав, що він уже — сила й що він один встановить на землі шаліве життя людства на основі комунізму.

Паризька Комуні повстала в обстановці війни. Влітку 1870 року вибухнула війна між Францією й Прусією. У ті часи Прусія була могутньою державою. Вона намагалася об'єднати розрізнені окремі німецькі держави. І, щоб спонукати до об'єднання ці держави, Прусія й розпочала війну з своєю сусідницею Францією.

У Франції тоді була монархія й на чолі її був Наполеон III. Наполеон не ухилився від війни, тим більше, що робітники були надто невдоволені з влади й революція ось-ось мала вибухнути.

Тоді вже існував І. Інтернаціонал. Він закликав германських робітників не йти за волюнчними закликами своєї буржуазії й протестувати проти братовбивчої війни. Ці заклики Інтернаціоналу німецькі робітники зустріли з співчуттям; так само й французькі робітники не запаливалися гучними словами французької буржуазії, яка кликала їх рятувати батьківщину.

Та проте війна розпочалася й успіх у ній мали Німці. Військова організація французької армії була надто потаємною. За короткий час французьку армію було розбито й 2. вересня 1870 року під Седаном вся армія з Наполеоном віддалася в полон. Пруська армія підійшла до Парижу.

Але робітничий Париж не погодився дати себе розтпяти німецькій буржуазії. 4. вересня 1870 року в Парижі було проголошено республіку. Був вибраний "уряд національної оборони", але до цього уряду пройшли здебільшого нечесні буржуазні люди або малоко-рисні балакуни.

Пруська армія продовжувала наступ і розуміється, республіканська Франція їй була ще більш ненависна. Паризькі робітники боялися розгрому республіки й хотіли по-за армією порозумітися з німецькими. Вони випустили відозву, закликаючи німецький пролетаріат не допускати війни. На це відгукнувшись відозвою німецькі робітники, але за це були заарештовані.

Германська армія насувалася на Париж. Французький "республіканський" уряд був зрадницьким: він у голос кричав про те, що боротиметься з "німецькою навалюю", а нішком вів переговори з німецьким військом, бо боявся своїх озброєних робітників.

Французький уряд довго обдумував наріз, обману його не помічали навіть досвідчені революціонери, не то робітники.

А тим часом німецька армія обступила Париж. Його звязали з Парижем тільки вулиці, що виходили на околиці. Париж був об'єднаний з Парижем тільки вулицями, що виходили на околиці.

Та буржуазному уряду не вигідно було, щоб революційні дії й робітництво були озброєні, бо зброя ця могла б обернутися проти нього. Отож через те в війську, що захищало Париж, пішли зради, революціонери стали усувати з відповідальних посад. Нарід став хвилюватися. Уряд було скинуто й вибрано новий. Але старий уряд незабаром переміг і повернувся знову.

Проте, незадоволення мас не утихло й заклався т. зв. Центральний Комітет Національної Гвардії — організація робітників і дрібної буржуазії.

28. січня 1871 р. буржуазний уряд Франції склав ганебний мир із пруською армією. Паризькі робітники й дрібна буржуазія не схотіли визнати цього миру й постановили створити революційну комуну — раду міських общин Парижу, яка б порядкувала справами Парижу. Наростала революція. Буржуазний уряд вийняв і отаборився в Версалі біля Парижу. Розпочалася боротьба між урядом великої буржуазії урядом Тієра в Версалі й робітничим урядом Парижу — Центральним Комітетом Національної Гвардії, який проголосив Комуну 18. березня 1871 року.

Найближчою причиною повстання було те, що урядове військо 17. березня крадькома

хотіло забрати гармати національної гвардії. Це було помічено й ліквідовано національними гвардійцями. Салдати урядового загону перейшли на бік народу й розстріляли захоплених урядових генералів.

З Парижу повтікала буржуазія, чиновництво, поли. Але це не злякало трудящих: вони стали до державного будівництва.

ЖІНКИ, ЮНАКИ І ДІТИ В ПАРИЗЬКІЙ КОМУНІ.

Історик, наколи він хоче бути правдивим, мусить один з найпрекрасніших розділів в історії Паризької Комуні відвести жінкам, юнакам і дітям.

Жінки боролися за Комуну з такою самою посватою, як і чоловіки. Пролетарські жінки виступили на революційному фронті з самого початку.

Відіграли важливу роль у встановленні гармат перед Пруссією. Коли 18. березня було зроблено спробу позбавити національну гвардію артилерії, то жінки перші пішли проти цього тривогу. Завзята боротьба жінок, їх атак на жовнів, значно допомогли осангити результати корисний для Парижу, тобто до Комуні.

А хто може забути їх героїчну допомогу борцям Комуні під час самих гарячих боїв після них?

Крім цього чимало жінок боровалося з зброєю в руках на барикадах, ба навіть з них були сформовані цілі батальйони. Почесне місце враз з пролетарськими жінками належить пролетарським юнакам і дітям. В споминах цих, що брали участь в Комуні, можна надіяти чимало зановтованих таких випадків героїзму жінок, юнаків, дітей, яких перед тим світ не бачив.

14. березня 1923 р. "справедлива" антанта, на яку великі нації покладали наші галицькі патріоти, признала на "вікові часи" Східну Галичину панській Польщі.

Того-ж таки року, 18. березня, галицькі попи, доктори з професорами зібрали коло святоюрських мурів у Львові 30 тисячню громаду для маніфестації. Там всі присягали боротися з Польщею до останньої краплини крові.

Та не додержали присяги галицькі патріоти. Коли наріз (робітники й селяне) до останнього бореться за своє визволення, то визначних провідників українського націоналізму бачимо навіть на услугах польської держави. Голова трудовицької партії, голова так званого "Міжпартійного Народного Комітету" — Володимир Бачинський, той сам, що їздив в 1925 році по Канаді до білати торгу в справі еміграції з Східної Галичини, він тепер звичайний шпиг польської поліції у Львові. Справа набрала ширшого розголосу. І львівські адвокати виключили д-ра Бачинського зі свого круга. Бойкотують високо-кваліфікованого агента держави.

Риба починає смердіти з голови. І коли ту голову відірвати, то це не рятє риби: зіпсована риба не придатна на поживу людині без шкоди для здоров'я. Коли хтось відірвав голову від смердючої риби, саму тую рибу переховували люди.

Товариші не раз казали, що після розмови з Володимиром Лічем вони яскраво починали розуміти те, що було для них раніш незрозуміле.

Часто-густо траплялося так, що товариші, які вважали себе за спеціалістів в певному питанні, після розмови з Володимиром Лічем бачили, що вони в дійсності зовсім на так то й добре знаються на своїх справах. Кожен, хто приходив і розмовляв із Володимиром Лічем, здобував щось нове й цінне, якісь нові широкі горизонти, певність та тверду основу в своїй роботі.

Шляхом таких розмов і шляхом якоїсь-то особливої, властивої йому одному індуїї, Володимир Ліч вбирав в себе колективну думку й досвід мас, перероблював їх в своєму дивному мозку й перетворював в великі гасла, що як сонячне світло, освітлювали шляхи революції.

В роботі Володимира Ліч ставив дуже серйозні вимоги, дуже настирливо домагався, щоб доводили до кінця найдрібніші справи, десятиків разів перевіряв виконання, особисто дозволяв по телефону, щоб перевірити, наприклад, чи одержано надісланого ним пакунка; безжалісно карав кожну небажальність, не втомлювався тисячу разів вказувати на нашу специфічну російську розхитаність, невміння працювати, безладдя, некультурність. Але Володимир Ліч умів надавати цьому таку форму, що ніхто ніколи не ображався, навіть в тих випадках, коли Володимир Ліч загрожував різними карами, навіть арештом.

Весь поглиблений в найважливіших політичних справах, часто-густо світового значення, він завжди цікавився й звичайними щоденними справами. Він був завжди приступний і живі

Центральний Комітет Національної Гвардії взяв на себе всю владу й почав налагоджувати життя Парижу, що було спійнялося через саботаж втікачів. До нового уряду увійшли чорноробочий, кухар, політурщик.

(Кінець буде.)

Я. Білик.

ВІД УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ ДО ШЛЯХЕТСЬКОГО КОРИТА.

14. березня 1923 р. "справедлива" антанта, на яку великі нації покладали наші галицькі патріоти, признала на "вікові часи" Східну Галичину панській Польщі.

Того-ж таки року, 18. березня, галицькі попи, доктори з професорами зібрали коло святоюрських мурів у Львові 30 тисячню громаду для маніфестації. Там всі присягали боротися з Польщею до останньої краплини крові.

Та не додержали присяги галицькі патріоти. Коли наріз (робітники й селяне) до останнього бореться за своє визволення, то визначних провідників українського націоналізму бачимо навіть на услугах польської держави. Голова трудовицької партії, голова так званого "Міжпартійного Народного Комітету" — Володимир Бачинський, той сам, що їздив в 1925 році по Канаді до білати торгу в справі еміграції з Східної Галичини, він тепер звичайний шпиг польської поліції у Львові. Справа набрала ширшого розголосу. І львівські адвокати виключили д-ра Бачинського зі свого круга. Бойкотують високо-кваліфікованого агента держави.

Риба починає смердіти з голови. І коли ту голову відірвати, то це не рятє риби: зіпсована риба не придатна на поживу людині без шкоди для здоров'я. Коли хтось відірвав голову від смердючої риби, саму тую рибу переховували люди.

Товариші не раз казали, що після розмови з Володимиром Лічем вони яскраво починали розуміти те, що було для них раніш незрозуміле.

Часто-густо траплялося так, що товариші, які вважали себе за спеціалістів в певному питанні, після розмови з Володимиром Лічем бачили, що вони в дійсності зовсім на так то й добре знаються на своїх справах. Кожен, хто приходив і розмовляв із Володимиром Лічем, здобував щось нове й цінне, якісь нові широкі горизонти, певність та тверду основу в своїй роботі.

Шляхом таких розмов і шляхом якоїсь-то особливої, властивої йому одному індуїї, Володимир Ліч вбирав в себе колективну думку й досвід мас, перероблював їх в своєму дивному мозку й перетворював в великі гасла, що як сонячне світло, освітлювали шляхи революції.

В роботі Володимира Ліч ставив дуже серйозні вимоги, дуже настирливо домагався, щоб доводили до кінця найдрібніші справи, десятиків разів перевіряв виконання, особисто дозволяв по телефону, щоб перевірити, наприклад, чи одержано надісланого ним пакунка; безжалісно карав кожну небажальність, не втомлювався тисячу разів вказувати на нашу специфічну російську розхитаність, невміння працювати, безладдя, некультурність. Але Володимир Ліч умів надавати цьому таку форму, що ніхто ніколи не ображався, навіть в тих випадках, коли Володимир Ліч загрожував різними карами, навіть арештом.

Весь поглиблений в найважливіших політичних справах, часто-густо світового значення, він завжди цікавився й звичайними щоденними справами. Він був завжди приступний і живі

НАУКА Й ТЕХНІКА.

ДИВА ТЕХНІКИ.

Дотепер найвищою будівлею в світі була вежа Айфля в Парижі. Німецький інженер Гоннеф будує два рази вищу вежу від Айфля. З величезної залізної-бетонної будівлі, а саме з її центрального корпусу, на п'ять поверхів високого, стріляє в гору, як фантазія, як казка, на 600 метрів висока залізна вежа. У висоті 250 метрів, вітряки якої даватимуть на годину 6,000 кіловатів енергії, 150 метрів вище ресторан на 400 людей, на висоті 550 метрів станція бездротного телеграфу.

Інженер Гоннеф збудував недавно під Берліном, у Кенігсвертсгаузен, іскрову вежу (Funkturm), мало що нищу від вежі Айфля, а відсестеро від неї дешевшу.

В своїм роді технічним дивом є також льодова арена в спортивній палаті в Берліні, розмір 2,250 квадратних метрів. Рури, що витворюють так величезну тафулу льоду, мають 25 кілометрів довжини. Попід лід їдуть тунелі й переходи, а ціла та забудована й огрівана арена є так придумана, що кожного часу можна лід накрили й в палаті можуть відбуватися балі, зібрання, або всякого рода перетони, навіть автомобільні.

СКАРБИ ЗЕМЛІ І НАФТА.

Зі скарбів, в які так багате лоно нашої землі, Галичина в найближчій і найціннішій кількості добуває нафту. В минулому році добуто тут 5,657,000 "баррелів". В Росії добуто 45,312,000, отже десять разів більше; в Злучених Державах Америки 713,940,000 баррелів, отже мало що не двісті разів більше ніж в Галичині. Правда, Злучені Держави, не Галичина і не Польща, але все-таки там продукція розміром добуває більша. Замітно, що скрізь продукція нафти росте, тільки в Мексику значно впала, на Кубі лишилася за останні роки на тій самій висоті; в Польщі дуже незначно підноситься, так само в Чехії. За те значний приріст від 1923 року виказує Румунія, (з 4 на 19 з нулями), Росія (з 39 на 55), Румунія (з 10 на 15), Німеччина (з 312, без нуля, на 460), Франція з 403 на 500 (теж без нуля), коли числити на тисячі баррелів.

ЕЛЕКТРОФІКАЦІЯ НА УКРАЇНІ.

В Києві рішено електрофікувати всі робітничі помешкання. Електрофікація має бути закінчена протягом трох місяців.

В місті Сумах будують нову електричну станцію, якою буде електрофіковано ціле місто.

СЕРЕД ЗАЛІЗНОДОРОЖНИКІВ.

НА СЕКЦІЇ.

Джарвіс, Саск.

Тов. Сагайдак з Венкувер повернувся, що т. Карий писав в "У.Р.В." всю правду, а що я ні.

З цього видно, що у Венкувер є такі форми, що дають робітникам по 38 ц. хоч їм ще цього не належить, бо-ж так т. Карий писав, що кожний, котрий добрий форман, то записує. Отже це мене найгірше обійшло, бо-ж форман не годен записати доти, доки робітник не виробить свого часу; значить, як робітник стане і робити свій рік загалом, то він дістане по 38 ц. так, як т. Сагайдак писав. Але компанія не дає працювати свій рік, тільки 2 місяці лотом, а більшу частку року тримає тільки двох робітників, а в землі одного.

Зі мною працював Англієць, давній ветеран, який працював вже на секції довший час і розумів, що за місяць дістане 38 ц. на годину. А як я написав до офісу, що вже форман час дістати по 38 ц. на годину, то з офісу відписали, що той чоловік має ще робити 8 місяців, аби він дістав 38 ц., бо він має вироблено тільки 8 місяців.

Тов. Сагайдак пише, що дістає до року — то є правда. Але, ви товаришу, подивіться, що говорите "Interpretation No. 30, Agreement No. 7", отже компанія вміє так тримати, щоб робітники не дочекалися по 38 ц., лише щоб робили по 30 ц. Отже як я сказав тому робітнику, що він має ще робити 8 місяців аби він дістав 38 ц. на годину, то він тоді каже: "Мені треба робити другіх три роки, аби я виробив 8 місяців".

А що т. Сагайдак пише, що в них розмайстер каже мінати робітників, то ніяко, що там білі робітники мусять робити як Макароного музи, за себе і за Китайців. Мені як-би розмайстер так сказав робити, то і йому зараз відповіли-би, ти їдеш проти "Safety", бо коли помістять такі робітники, а потім білі несли реї, або що іншого важкого, то тоді не оминуть каліцтва. А що т. Сагайдак пише, що робітник не годен налястися робити до місяця, то це не так. Аби робітник знав шпайгу забити і тайгау затемпати, а виринати бурини чи відкапати сніг не уміє тільки той, що не хоче.

Тов. Сагайдак пише далі, що у родку фармерам сидіти на фармах. Це така правда, бо вже неоди фармер що мав, то страдив, проїздив і роботи не найшов, а багато таких випадків було, що фармер поїде шукати роботи і шукав доти, доки ще в парку центів за що хліба купити, а як і того не стане, тоді піде до жінки, щоб продати корову або яку машинерію. Губи його назад спроваджували до дому. А є таких багато, що пошлялися фарми і забралися з родинами до Онтаріо і там мусять їх тепер міста голувати. А навіть коли не хотіли вони назад вернутися на фарми, то вже нема з чим.

Що до того, що пише т. Сагайдак, що я сам лишив фарму, то я фарму зовсім не мав, бо я вийняв від родичів, коли я ще мав 18 років і я не пері пори я на секції. Однак, коли-б мені прийшлося робити за робітника (на нещастя, я фармюван), то я сам пішов-би на фарму.

Чув я вже не від одного фармера, що жалює, що лишив фарму, бо тепер не такі часи, як це було у воєнний час, коли за робітником був попит.

Може ви, товаришу, читали в нашій юніонній журналі з цього місяця (на стор. 13), кілька фабрик може робити а кілька будуть заприрати? І що ті білі робітники будуть робити? І як вони цілком нічого не роблять, бо капіталісти замикають фабрики, бо жалює, що вони є переповнені, а на фармі капіталісти не настрашать; тільки

ка, щоб не заїзати у великий довг, значить не купувати той машинерію, що чоловік без неї може обійтися. Та власне машинерія повинна була нашіх людей з фарми. А що котрий фармер тримав більше худоби, значить мав мішину фарму, то той ще фармує.

А що до кінці, то я ту справу розумію і до кінці хочу належати, але не до американської. Ми повинні канадську юнію заложити, як писав т. Круп і Октобер, Онт.

А ви, товаришу Сагайдак, і так само тов. Федорак вже зрозумієте мій донос.

Тепер посилаю Вам \$2.00 на передплату на "У.Р.В." і \$2.00 на пресовий фонд і так само кишіть мені апликацію, бо хотів би вступити до Робітничого Запозомого Товариства.

Замітка Редакції. — Редакція вірить, що не всім оминати праці до найменшої дрібниці однакові, тому дає можливість висловити свої думки всім товаришам, головні залізнодорожникам, де ще організаційно-освітній праці не почалий край. Редакція, наприклад є той думки, що кожен-б тов. Ведал був фармюван секції в Бритні Колумбії, то мусів-би мінати білих робітників з Китайцями, або вратити-би роботу.

НАВИПЕРЕДКИ.

Норт Бенд, Е. К.

Недавно появилася кілька дописів в "У.Р.В." з залізнодорожного життя та буття "сескінменів", котрі попросили від Атлантського кодо до Тихого океану. І я також задуваю написати дещо про ту "сескінменів" секцію.

Росповідать старі ветерани-залізнодорожники, що колись лекше було робити на дорозі як тепер, хоч тоді ще не була так розвинена техніка як тепер. Колись, казуть, дождь по лінії було повно різнороздних тенів, робити було досить і робітник так не робив, бо знав, що може легко знати собі роботу в другій місцевості. А тепер обставини цілком змінилися. Робітників нахало бачимо (і ще їдуть), робітв нема, а фарми з робітниками робить що хочуть. "Битують" один другого, щоб мати більше засади в родмайстеру, молять, Дюва лише має по дев'ять тайнів на ліній, а я маю по десять і я таки "збитую" Дюва. А так лінійство щоденне являє саме те напереджування. Так виглядає, як ніби якісь кицькі переговори.

Не кажу я, що всі фарми є кицькі, є між ними добрі одинокі, але через друге мусить так само робити, старатися підганяти робітників. А поглядати, що відляють на робітників, сварити його, а себе нести високо. А як приїде родмайстер, то такий фарман тріє перед ним колінами. А як такі дістане від родмайстера нагану, то потім зявесь свою злість на робітників. Повторюю, що не всі фармані такі, але багато таких трапляється.

Прина том усе є неспівданою. На мою думку, то найліпше було-би як-би сескінменів та секції фармані покинули грати в карти "гозо" і не третили дорогого часу на пусті балаки та "обсуду", а читали корисні книжки та робітничі часописи, з котрих вони довідалися-б багато корисного для себе і захоплювали-б так, що ніхто не показував-би на сескінменів пильними, що бують вони найгірше відсталі в робітничому русі.

Спробуйте, товариші сескінменів, читати книжки та газети, пишуть про своє життя до "У.Р.В." а побачите, що з того будуть цінні здобутки.

Сескінмен Северко.

ЛЕНІН В ЖОВТНЕВІЙ РЕВОЛЮЦІЇ.

(За редакцією В. Чубаря.)

(Продовження.)

Навряд чи треба погдблювати оцінку й характеристику цього документу. В наші дні свята бажано було-б про великі полі підкреслити лише дві — три риси, характерні для Володимира Ліча.

Свою розмову він почав не з мішних вимог від імені робітничо-селянського уряду, а спочатку зазнайомився з настроєм та становищем Кронштадта, для того, щоб мати можливість повести розмову відповідно до обставин. І вся розмова має характер наказу Голови Народних Комісарів, а характер з'ясування становища товаришем, що рятє революцію. Тонкий політик, гарний товариш почувався в цьому. Невипадково й те, що він сам взявся за цю розмову.

Як завжди, тов. Ленін не обмежився простим розпородженням, а увійшов у всі подробиці, навів справки про харч, про рушничі й т. ін. І тут виявився його практичний діловий розум. Правда, з розмови помітно, що військові запаси змишлюються з харчем і що тов. Ленін дуже слабкий у військово-морських справах, але це не важливо. Важливо те, що він в такий небезпечний час, який потребує швидких рішень, увиходить в усі подробиці й дрібниці, уважно

вислухує пояснення людей, які знаються на справі. Таким ми його бачимо завжди.

Розмова, як ми знаємо, не була марною. Кронштадці виконали свій революційний обов'язок. Слава й честь їм!

ЯК ПРАЦЮВАВ ВОЛОДИМИР ЛІЧ.

(Спогад Н. Горбунюка.)

Мені, молодому членові партії, дуже пощастило в роки революції працювати під безпосереднім керівництвом Володимиром Ліча. В 1917—1918 рр. я був секретарем Раднаркму, а з кінця 1920 р. — керуючим справами Раднаркму. Виконуючи десятки біжучих доручень Володимира Ліча, я мав можливість близько, щодня, спостерігати його роботу.

Одною з найдивовижніших властивостей ріжноробного геніяльного розуму Володимира Ліча було вміння пильно слідувати, не виходячи з свого кабінету, за тим, як біється життя не лише в Росії, а й по всьому світі. Він умів, користуючись непомітними для іншого явищами, вірно й безпомилково сполхувати й опріділювати найменші зміни у взаємодіючихся явищах сил. Він досягав цього шляхом величезної кількості зв'язків з організаціями, так само й з окремими особами. Низкою простих запитань він умів перевірити серйозність даних своєї розмовника, критично й аналізувати, швидко вхопити суть справи, відокремити потрібні факти, які іноді, на перший погляд, здавалися незначними й неважливими; на цих фактах він будував свої геніальні висновки й предбачення. На запитання Володимира Ліча іноді не вміли відповісти навіть дуже гарно підго-

товані люди. Товариші не раз казали, що після розмови з Володимиром Лічем вони яскраво починали розуміти те, що було для них раніш незрозуміле.

Часто-густо траплялося так, що товариші, які вважали себе за спеціалістів в певному питанні, після розмови з Володимиром Лічем бачили, що вони в дійсності зовсім на так то й добре знаються на своїх справах. Кожен, хто приходив і розмовляв із Володимиром Лічем, здобував щось нове й цінне, якісь нові широкі горизонти, певність та тверду основу в своїй роботі.

Шляхом таких розмов і шляхом якоїсь-то особливої, властивої йому одному індуїї, Володимир Ліч вбирав в себе колективну думку й досвід мас, перероблював їх в своєму дивному мозку й перетворював в великі гасла, що як сонячне світло, освітлювали шляхи революції.

В роботі Володимира Ліч ставив дуже серйозні вимоги, дуже настирливо домагався, щоб доводили до кінця найдрібніші справи, десятиків разів перевіряв виконання, особисто дозволяв по телефону, щоб перевірити, наприклад, чи одержано надісланого ним пакунка; безжалісно карав кожну небажальність, не втомлювався тисячу разів вказув